บทความวิจัย (Research article)

โมเดลสมการโครงสร้างของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

A Structural Equation Model of Participation in Operation Community Enterprises Huadong Subdistrict Nadoon District Mahasarakham Province

ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์[1*]
Thanongsak Patsin[1*]

วันที่รับบทความ (Received)	วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised)	วันที่ตอบรับบทความ (Accepted)
19 มิถุนายน 2567	24 พฤศจิกายน 2567	27 พฤศจิกายน 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และ 2. เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดงซึ่งกำหนดขนาดของตัวอย่างจากแนวคิดการใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้ตัวอย่างอย่างน้อย 10 – 20 หน่วยต่อ 1 พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งหมด 15 พารามิเตอร์ ผู้วิจัยใช้ตัวอย่างจำนวน 20 หน่วยต่อ 1 พารามิเตอร์ ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงมีจำนวน 300 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และการวิเคราะห์ตัวแบบโครงสร้างเชิงเส้น เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยโปรแกรม Amos ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดงตามความคิดเห็นของประชาชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผน ($\overline{X}$ = 4.28, S.D = 0.76) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\overline{X}$ = 4.18, S.D = 0.77) และด้านรายได้ ($\overline{X}$ = 4.17, S.D = 0.79) ตามลำดับ และ 2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง โดยการวิเคราะห์เส้นทาง

[1]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[1]Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Mahasarakham University
[*]Corresponding Author Email: Thanongsak17026@gmail.com

ความสัมพันธ์เชิงเส้นโยงระหว่างตัวแปร (Path Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุสมการเชิงเส้นอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ของตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรด้านการวางแผน ตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ ตัวแปรด้านรายได้ และตัวแปรด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติ Chi-square (χ^2) = 1.168, p-value = .105, df= 105, GFI= .965, AGFI = .902, CFI = .991, RMR = .032, RMSEA = .024

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การดำเนินงาน, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research consists purposes were 1) factors affecting the participation in operation community enterprises and 2) develop model and examine consistency of a structural equation model of participation in operation community enterprises Huadong subdistrict Nadoon district Mahasarakham province. This research is quantitative research. The research instruments consisted of questionnaires. The sample group is members of the Huadong subdistrict community enterprise Group. The sample size was determined based on the concept of using structural equation modeling (SEM) statistics, using at least 10 - 20 units of samples per 1 parameter to be estimated. In this research, there were a total of 15 parameters to be estimated. The researcher used 20 units of samples per 1 parameter. Therefore, the appropriate sample size was 300 samples. The tool for data were analyzed by mean, standard deviation, Skewness and Kurtosis, relationship coefficient, along with structural equation modeling in the AMOS program. The results showed 1) the levels of the factors affecting the participation in operation community enterprises was at a high level, by ordering the highest to the lowest as the follows: Planning ($\overline{X}$ = 4.28, S.D = 0.32) Product ($\overline{X}$ = 4.19, S.D = 0.42) and Income side ($\overline{X}$ = 4.17, S.D = 0.34). 2) structural equation model of participation in operation community enterprises Huadong subdistrict is planning, product, Income side and Community Enterprises. The data analysis with confirmatory factor analysis, model is consistent to empirically data as the statistic chi-square (χ^2)= 1.168, p-value = .105, df= 105, GFI= .965, AGFI = .902, CFI = .991, RMR = .032, RMSEA = .024

Keywords: Participation, Operation, Community Enterprises

บทนำ

"วิสาหกิจชุมชน" เป็นการรวมตัวกันของราษฎรในชุมชนไม่ต่ำกว่า 7 คน จัดตั้งเป็นกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ซึ่งรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มของราษฎรในชุมชน ดำเนินกิจกรรมเพื่อคนในชุมชน ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (ปี พ.ศ. 2566 - 2570) ยึดหลัก "ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 - 10 และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโต จากการเพิ่มการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงและโดยที่เศรษฐกิจชุมชนในปัจจุบันจำนวนหนึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศสมควรให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอันจะยังผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น และในฉบับแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมให้มีการเข้าสู่ตลาดเสรีในรูปแบบของนิติบุคคล โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหงชาติ, 2565)

ในปัจจุบันภาครัฐได้พยายามสร้างนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการจัดทำโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้ชุมชนได้มีการจัดทำผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของแต่ละท้องถิ่น และยังได้ผลักดันให้ออกพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ขึ้นเกิดเป็นนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชุมชน โดยแก้ไขด้วยการให้ประชาชนรู้จักนำทรัพยากรที่มีอยู่ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นกระจายโอกาสสร้างงาน สร้างรายได้ไปสู่ชนบทเพื่อลดการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจกระจุกตัวในกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และภาคตะวันออกในบางจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาช่องว่างการกระจายรายได้ระหว่างภาค รวมถึงการผันตัวจากการทำเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม จากแนวคิดดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าวิสาหกิจชุมชนนั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน สร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศจึงได้มีการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างรอบด้านเพื่อปรับแก้ไขข้อจำกัดเดิม และใช้ศักยภาพที่มีในการสร้างสรรค์โอกาสที่จะ

เติบโตต่อไปอย่างยั่งยืน ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนได้อย่างเท่าทัน เพื่อให้เกิดการกระจายประโยชน์ที่เกิดขึ้นไปยังภาคส่วนต่าง ๆ ในประเทศได้อย่างเท่าเทียมและเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหงชาติ, 2565)

อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดมหาสารคาม มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2567 ทั้งหมด จำนวน 130 กลุ่ม แบ่งตามกิจกรรมได้เป็นกลุ่มด้านการเกษตร จำนวน 45 กลุ่ม กลุ่มด้านการเลี้ยงสัตว์ จำนวน 23 กลุ่ม กลุ่มด้านผ้าไหม/ผ้าฝ้าย จำนวน 26 กลุ่ม กลุ่มการแปรรูปผลผลิตสินค้า จำนวน 19 กลุ่ม และกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ จำนวน 17 แห่ง มีสมาชิกทั้งหมด 2,467 ราย (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567) ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนของอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม มีปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่ม บางกลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง บางกลุ่มไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมักเกิดปัญหาของสมาชิกเอง และจากคณะกรรมการกลุ่ม เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารกลุ่ม ขาดความเป็นผู้นำ สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ ขาดเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่ม คุณภาพสินค้าไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีแหล่งจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่จะก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อชุมชน โดยเฉพาะในระยะยาวจะเกิดความขัดแย้งทั้งในมิติทางเศรษฐศาสตร์และมิติทางสังคมกว้างขึ้น เริ่มจากระหว่างบุคคลสู่สถาบันครอบครัวและกระจายสู่องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน กลุ่มที่มีฐานความสัมพันธ์ของสมาชิกไม่เข้มแข็งเพียงพอก็จะประสบความล้มเหลวในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการมองวิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกันใน 3 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะมองแบบแยกส่วน การมองลักษณะนี้ถือว่า ปัญหาของวิสาหกจิชุมชนเกิดจากส่วนใดส่วนหนึ่ง การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจึงแก้ไขเฉพาะส่วนนั้น ๆ โดยไม่เข้าใจถึงความเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม การแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อปัจจัยที่ใช้เชื่อมโยงกันทางด้านการสนับสนุนหรือขัดแย้งกัน จนทำให้เกิดปัญหาใหม่อยู่เสมอ ๆ 2) ลักษณะมองแบบลดส่วน เป็นการมองปรากฏการณ์ของวิสาหกิจชุมชนในกระบวนทางเศรษฐ์มิติเชิงตัวเลขหรือเป็นข้อมูลเชิงสถิติโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่นหรือทำความเข้าใจในมิติอื่นที่มีผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชน การพยายามอธิบายปรากฏการณ์วิสาหกิจชุมชนในเชิงตัวเลข ทำให้มองข้ามปัจจัยทางธรรมชาติด้านองค์ประกอบของอุตสาหกรรมซึ่งเป็นที่มาของตัวเลขเหล่านั้นโดยเฉพาะปัจจัยเชิงคุณภาพในมิติทางสังคม 3) ลักษณะมองแบบกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการอธิบายธรรมชาติของกระบวนการพัฒนาด้วยกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์แบบตายตัว และอธิบายเป็นกลไกการเกิดที่แน่นอน เช่น ธุรกิจไม่เติบโตเนื่องจากขายไม่ได้ไม่มีตลาดทั้ง ๆ ที่มีปัจจัยด้านศิลปะที่มีความสัมพันธ์และมีส่วนร่วมของกระบวนการดังกล่าวอยู่มิใช่น้อย การมองเห็นวิสาหกิจชุมชนแยกออกเป็นส่วน ๆ ข้างต้น ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมองไม่เห็นถึงคุณค่าในมิติทางจิตวิญญาณของวิสาหกิจชุมชนที่มีพลวัตร มีความละเอียดอ่อนและมีชีวิตชีวา มิใช่มองเห็นวิสาหกิจชุมชนเป็นเรื่องของวัตถุดิบ กระบวนการผลิต ต้นทุน กำไร ฯลฯ ที่ไร้วิญญาณ ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดการทำลายการบูรณาการขององค์กร สังคม และธรรมชาติของมนุษย์ กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่เอารัดเอาเปรียบกัน แสวงหาประโยชน์จากผู้ด้อยโอกาส เป็นสังคมบริโภคและแก่งแย่งแข่งขันในทางวัตถุ ขาดความจริงใจ ร่วมมือกันพัฒนาสังคม

อุตสาหกรรมให้เป็นสังคมที่มีการอยู่ร่วมกัน แบ่งปัน และเอื้ออาทรซึ่งเป็นพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ (อัศม์เดช เดชา ปานท่าไข่, 2559 : น.17 - 18)

ตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามมีวิสาหกิจชุมชนที่มาขอจดทะเบียนทั้งหมดจำนวน 23 กลุ่ม (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567) ซึ่งครอบคลุมทุกหมู่บ้าน กิจกรรมที่ดำเนินงานนั้นมีหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นด้านผลิตสินค้าเกษตร การแปรรูปสินค้าเกษตร การผลิตสัตว์ เช่น โคเนื้อ โคขุน ปลา และด้านการบริการอื่น ๆ โดยที่วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีจำนวนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด ซึ่งดูจากการผลการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในระดับดี และจากการขอต่อทะเบียนดำเนินกิจการ สำหรับกลุ่มที่มีการดำเนินกิจกรรมที่ไม่ประสบผลสำเร็จและดำเนินกิจการไม่ต่อเนื่อง อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ เข้าไปส่งเสริมยังมีน้อย และบางครั้งส่งเสริมโดยที่ไม่ได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชนว่ามีปัญหาในด้านใดและต้องการได้รับการส่งเสริมในด้านไหน รูปแบบใด ทำให้ไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหา หรือไม่ได้รับแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานที่เหมาะสม อีกทั้งปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเอง ในเรื่องการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ จึงทำให้วิสาหกิจชุมชนไม่มีศักยภาพมากพอในการดำเนินงานทำให้วิสาหกิจชุมชนไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้บางกลุ่มท้อถอยและล้มเลิกไปในที่สุด จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำข้อค้นพบดังกล่าวมาสร้างโมเดลสมการโครงสร้างของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนนำโมเดลที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจน และนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านรายได้

2. เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการตรวจสอบเอกสารตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามและนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย

สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน อาทิเช่น Harold D.Koontz (1972), Ernest Dale (1973 : p.4), Chester Barnard (1970), Lyndall Urwick (1937), สุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์ และไพศาล บรรจุสุวรรณ์. (2558) และกิติพัฒน์ ธาราภิบาล. (2559) ส่วนแนวคิด ทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อาทิเช่น เสรี พงศ์พิศ (2552), อภิชาติ มหาราชเสนา (2551), สายสนีย์ จับโจร (2561) และอินท์ชลิตา วัชรีจิระโชติ (2556) ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการศึกษา ดังภาพที่ 1

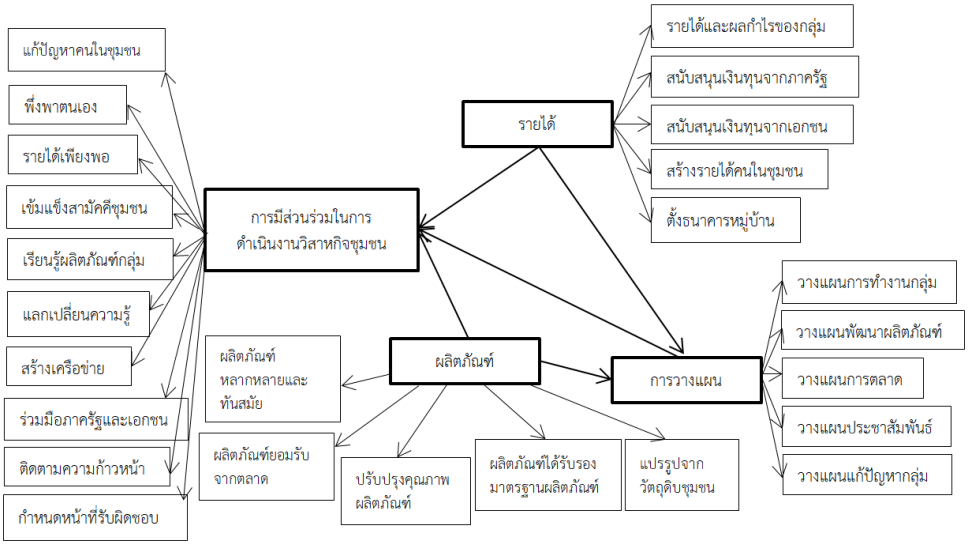

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีการวิจัยหรือระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 467 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม, 2567) โดยกำหนดขนาดของตัวอย่างจากแนวคิดการใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ที่ Hair et al. (2006) เสนอให้ใช้ตัวอย่างอย่างน้อย 10 - 20 หน่วยต่อ 1 พารามิเตอร์ ที่ต้องการประมาณค่า ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าทั้งหมด 15 พารามิเตอร์ ผู้วิจัยใช้ตัวอย่างจำนวน 20 หน่วยต่อ 1 พารามิเตอร์ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงมีจำนวน 300 ตัวอย่าง แล้วกำหนดสัดส่วนของหน่วยตัวอย่างของทุกระดับชั้นภูมิของแต่ละหมู่บ้าน ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่ 1	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	หัวดง	70	45
2	หนองซำ	35	22
3	โนนหูลิง	30	19
4	หนองข่า	30	19
5	โคกกลาง	25	16
6	โคกเพิ่ม	20	13
7	ดอนดู่	20	13
8	โคกงู	15	10
10	หนองหิน	80	51
11	หนองสิม	20	13
12	หนองฝาย	25	16
13	หนองยางน้อย	15	10
14	โคกกลาง	27	18
15	หนองหิน	55	35
รวม		**467**	**300**

2. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3. การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วดำเนินการปรังปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำ

3.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา สำนวนภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาดัชนีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่จ้องการวัด (Index of Item Objective Congruence: IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2558 : น.67) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

3.3 นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try - Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนก (Discrimination) ระหว่าง 0.964 – 0.968 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha Coefficient ตามวิธีของ Cronbach (1970, p.161) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.966

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยกับผู้นำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับทราบ แล้วนำแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและรอรับกลับทันทีเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นในแต่ละรายจนครบตามจำนวนที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis)

4.3 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างโมเดลความสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้การวิเคราะห์ตัวแบบโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) โดยพิจารณาค่าความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยค่าทดสอบสถิติไคสแควร์ (χ^2) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI) ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) และดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) (กัลยา วาณิชบัญชา, 2557 : น.256 - 257) โดยทดสอบความสัมพันธ์ด้วยโปรแกรม Amos เพื่ออธิบายอิทธิพลเส้นทาง (Path Analysis) หรือปัจจัยเชิงสาเหตุโดยสมการเชิงโครงสร้าง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการวางแผน (Planning)	4.28	0.76	มาก
ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.18	0.77	มาก
ด้านรายได้ (Income side)	4.17	0.79	มาก
โดยรวม	**4.21**	**0.77**	**มาก**

จากตารางที่ 2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผน ($\bar{X}$ = 4.28, S.D = 0.76) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.18, S.D = 0.77) และด้านรายได้ ($\bar{X}$ = 4.17, S.D = 0.79) ตามลำดับ

2. การสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

2.1 การตรวจสอบค่าความเบ้ และค่าความโด่งของข้อมูล

ลักษณะการกระจายของข้อมูลต้องกระจายแบบโค้งปกติ โดยค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ไม่เกิน ± 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทำการตรวจสอบค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปร

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ความเบ้ (Skewness)	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
1. ด้านวางแผน (Planning)				
1.1 วางแผนการทำงานกลุ่ม (PL1)	4.26	0.79	-.555	-1.075
1.2 วางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ (PL2)	4.32	0.77	-.841	-.100
1.3 วางแผนการตลาด (PL3)	4.26	0.77	-.536	-.988
1.4 วางแผนประชาสัมพันธ์ (PL4)	4.27	0.75	-.510	-1.098
1.5 วางแผนแก้ปัญหากลุ่ม (PL5)	4.31	0.75	-.586	-1.010
2. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)				
2.1 แปรรูปจากวัตถุดิบชุมชน (PR1)	4.14	0.79	-.267	-1.358
2.2 ผลิตภัณฑ์ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (PR2)	4.15	0.76	-.270	-1.264
2.3 ปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ (PR3)	4.24	0.78	-.467	-1.243
2.4 ผลิตภัณฑ์ยอมรับจากตลาด (PR4)	4.19	0.78	-.361	-1.284
2.5 ผลิตภัณฑ์หลากหลายและทันสมัย (PR5)	4.20	0.78	-.378	-1.302
3. ด้านรายได้ (Income side)				
3.1 รายได้และผลกำไรของกลุ่ม (IS1)	4.13	0.79	-.328	-1.388
3.2 สนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ (IS2)	4.19	0.80	-.357	-1.358
3.3 สนับสนุนเงินทุนจากเอกชน (IS3)	4.18	0.81	-.347	-1.399
3.4 สร้างรายได้คนในชุมชน (IS4)	4.06	0.84	-.121	-1.593
3.5 ตั้งธนาคารหมู่บ้าน (IS5)	4.29	0.74	-.543	-1.026
4. การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (Enterprises)				
4.1 แก้ปัญหาคนในชุมชน (EN1)	4.32	0.73	-.589	-.961
4.2 พึ่งพาตนเอง (EN2)	4.28	0.68	-.424	-.842
4.3 รายได้เพียงพอ (EN3)	4.24	0.78	-.449	-1.230
4.4 เข้มแข็งสามัคคีชุมชน (EN4)	4.32	0.73	-.589	-.961
4.5 เรียนรู้ผลิตภัณฑ์กลุ่ม (EN5)	4.21	0.79	-.410	-1.319
4.6 แลกเปลี่ยนความรู้ (EN6)	4.15	0.81	-.283	-1.452
4.7 สร้างเครือข่าย (EN7)	4.22	0.72	-.378	-1.046
4.8 ร่วมมือภาครัฐและเอกชน (EN8)	4.35	0.75	-.683	-.921
4.9 ติดตามความก้าวหน้า (EN9)	4.28	0.76	-.531	-1.109

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ความเบ้ (Skewness)	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
4.10 กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ (EN10)	4.22	0.76	-.405	-1.199

จากตารางที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาทดสอบคุณลักษณะของข้อมูลว่ามีการกระจายเป็นโค้งปกติหรือไม่ โดยทดสอบค่าสถิติความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ค่าความเบ้ และค่าความโด่งของตัวแปรทั้งหมดมีค่าความเบ้ไม่เกิน ± 2 (ค่าสูงสุดที่ได้เท่ากับ -.121) และค่าความโด่งไม่เกิน ± 2 (ค่าสูงสุดที่ได้เท่ากับ -0.100) ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่ายอดของโค้งของข้อมูลทั้งหมดมีการกระจายเป็นโค้งปกติ (Klin, 2005 อ้างใน กริช แรงสูงเนิน. 2554 : น.54)

2.2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระเพื่อทดสอบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีความเป็นอิสระต่อกันหรือไม่ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังแสดงในตารางที่ 4 - 7

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านวางแผน (Planning)

ตัวแปร	Planning	PL1	PL2	PL3	PL4	PL5
Planning	1.000					
PL1	.529*	1.000				
PL2	.369*	-.200*	1.000			
PL3	.174*	-.219*	.218*	1.000		
PL4	.523*	.116*	-.106	-.188*	1.000	
PL5	.518*	.398*	-.134*	-.454*	.299*	1.000

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุตัวแปรด้านวางแผน (Planning) มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.454 ถึง .529 ซึ่งไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.7 ขึ้นไป จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านวางแผนไม่มีปัญหาการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงเกินไป

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

ตัวแปร	Product	PR1	PR2	PR3	PR4	PR5
Product	1.000					
PR1	.606*	1.000				
PR2	.524*	.380*	1.000			

ตัวแปร	Product	PR1	PR2	PR3	PR4	PR5
PR3	.545*	.060	.026	1.000		
PR4	.424*	-.095	-.195*	.371*	1.000	
PR5	.569*	.268*	.202*	-.006	.049	1.000

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ (Product) มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.006 ถึง .606 ซึ่งไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.7 ขึ้นไป จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ไม่มีปัญหาการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงเกินไป

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านรายได้ (Income side)

ตัวแปร	Income side	IS1	IS2	IS3	IS4	IS5
Income side	1.000					
IS1	.418*	1.000				
IS2	.484*	.024	1.000			
IS3	.267*	.066	-.342*	1.000		
IS4	.545*	-.052	.402*	-.290*	1.000	
IS5	.454*	-.133*	-.055	.158*	.076	1.000

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุตัวแปรด้านรายได้ (Income side) มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.342 ถึง .545 ซึ่งไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.7 ขึ้นไป จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านรายได้ไม่มีปัญหาการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงเกินไป

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (Enterprises)

ตัวแปร	Enterprises	EN1	EN2	EN3	EN4	EN5	EN6	EN7	EN8	EN9	EN10
Enterprises	1.000										
EN1	.375*	1.000									
EN2	.248*	.093	1.000								
EN3	.388*	.116*	-.201*	1.000							
EN4	.470*	.210*	-.164*	.162*	1.000						
EN5	.147*	-.271*	-.007	.024	-.191*	1.000					

ตัวแปร	Enterprises	EN1	EN2	EN3	EN4	EN5	EN6	EN7	EN8	EN9	EN10
EN6	.410*	.119*	.074	.048	.164*	-.152*	1.000				
EN7	.473*	.001	.027	.098	-.005	.007	.212*	1.000			
EN8	.193*	.193*	.158*	-.065	.000	-.323*	.028	.110	1.000		
EN9	.355*	-.066	.052	-.030	.265*	.162*	-.036	.209*	-.321*	1.000	
EN10	.180*	-.138*	-.132*	.055	.080	.166*	-.181*	-.109	-.103	-.085	1.000

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุตัวแปรด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (Enterprises) มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง -.323 ถึง .473 ซึ่งไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.7 ขึ้นไป จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไม่มีปัญหาการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงเกินไป

2.3 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการทดสอบความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม สามารถแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ค่าสถิติที่ใช้ความสอดคล้อง	เกณฑ์การยอมรับ	ค่าที่ใช้จากผลการทดสอบ	ผลการพิจารณา
ค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2)	p>.05	1.168	ผ่านเกณฑ์
ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI)	>.95	.965	ผ่านเกณฑ์
ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)	>.90	.902	ผ่านเกณฑ์
ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI)	>.95	.991	ผ่านเกณฑ์
ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR)	<.05	.032	ผ่านเกณฑ์
ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA)	<.05	.024	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามตามสมมติฐานการวิจัยมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าสถิติดังนี้ ค่า Chi-square ที่ df = 105 มีค่าเท่ากับ 1.168

โดยมี p = .105 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ .965 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .902 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .991 ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ .032 และดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .024 จากค่าสถิติดังกล่าวข้างต้นทุกค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จึงสรุปได้ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแผนภาพที่ 1

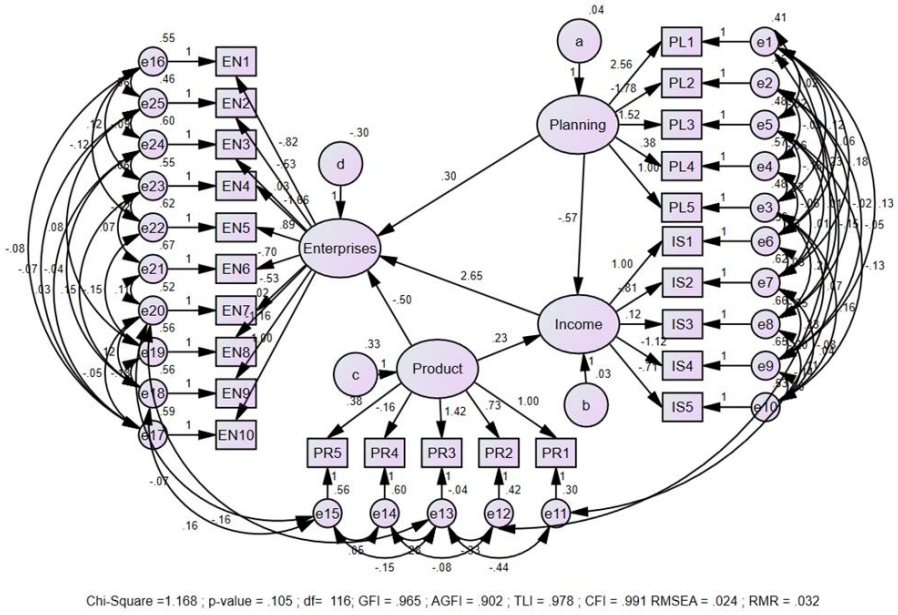

ภาพที่ 1 โมเดลสมการโครงสร้างของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ตัวแปรด้านวางแผน (Planning) ตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ (Product) และตัวแปรด้านรายได้ (Income side) ส่งผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (Enterprises) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ตัวแปรด้านวางแผน (Planning) และตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ส่งอิทธิผลทางอ้อมผ่านตัวแปรตัวแปรด้านรายได้ (Income side) ไปยังตัวแปรการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (Enterprises) สำหรับอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (Enterprises) พบว่า ตัวแปรด้านรายได้ (Income side) เท่ากับ 2.65 รองลงมาคือตัวแปรด้านวางแผน (Planning) เท่ากับ .30 และตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เท่ากับ -.05 ตามลำดับ ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของนวรัตน์ นิธิชัยอนันต์ และนภาพรรณ พัฒนฉัตรชัย (2561) พบว่า เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนสร้างอาชีพ โดยมีผู้นำเป็นแกนนำและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนเพื่อสร้างรายได้ในลักษณะของผลิตภัณฑ์ชุมชนและเพื่อการพึ่งตนเอง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ และคณะ (2552) กล่าวถึงชุมชนหรือองค์กรชุมชนร่วมกันดำเนินการเพื่อจัดการทุนชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์เพื่อการพึ่งพาตนเอง อาจเป็นการผลิต การแปรรูป การจัดการตลาดตลอดทั้งการเกษตร อุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว สุขภาพ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการออมทรัพย์ และการจัดสวัสดิการชุมชน เป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์โดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน มีหลักคิดสำคัญ คือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในชุมชนเพื่อการบริโภคแบบพึ่งตนเองลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเองและมีคุณธรรมรับผิดอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในชุมชนไม่เห็นแก่ประโยชน์ด้านกำไรสูงสุดและเอาเปรียบผู้บริโภค

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามตามสมมติฐานการวิจัยมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าสถิติดังนี้ ค่า Chi-square ที่ df = 105 มีค่าเท่ากับ 1.168 โดยมี p = .105 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ .965 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .902 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .991 ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ .032 และดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .024 จากค่าสถิติดังกล่าวข้างต้นทุกค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนิทเดช จินตนา (2562, น. 12) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานรากในการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย ซึ่งผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องโดยมีดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน(Goodness of fit index) ที่สามารถยอมรับได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเส้นทางความสัมพันธ์ ตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการทดสอบมีค่า Chi-Square เท่ากับ 49.63 ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า p-value เท่ากับ 0.00 χ^2/df มีค่าเท่ากับ 2.16 ซึ่งใช้เกณฑ์น้อยกว่า 3 ดัชนีวัดความ กลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีความสัมพันธ์ (RFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.02 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.03 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) น้อยกว่า .01 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 โดยจากผลการพิจารณาดัชนีเข้าเกณฑ์การวัดทุกเกณฑ์แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวบ่งบอกว่าโมเดลมีความกลมกลืนอยู่ในระดับดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูนุท ศรีพงษ์ (2567) พบว่า เมื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามโมเดลที่กำหนด ทำให้สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนมีความสามารถมากขึ้นในการเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะด้านความสามารถทางนวัตกรรม อีกทั้งมีความสามารถในการจัดการธุรกิจ โดยเฉพาะในเรื่องการ

วางแผนการเงินและการทำบัญชี การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และการจัดจำหน่าย นอกจากนี้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนสามารถถ่ายทอดความรู้ภายในกลุ่มและจัดทำนโยบายการให้สวัสดิการแก่สมาชิกเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ส่งผลให้การดำเนินงานทางธุรกิจของกลุ่มดีขึ้นในด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และเติบโต อย่างไรก็ดีสมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรปรับปรุงความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และการจัดการธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดรับการสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรหาแนวทางให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเพื่อการขับเคลื่อนให้กลุ่มประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายภาคสังคมในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำเงินทุนมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่เป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตำบล หัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). *วิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน.* กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร.

กริช แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย.* กรุงเทพฯ: ซี.เอ็ด ยูเคชั่น.

กัลยา วาณิชบัญชา. (2557). *สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิติพัฒน์ ธาราภิบาล. (2559). *ประสิทธิผลการบริหารจัดการป่าชุมชนบ้านแพะแบบมีส่วนร่วม อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่.* สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ชมพูนุท ศรีพงษ์. (2567). การทดลองใช้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของผลการดำเนินงานทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปในสามจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารสหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย, 13*(1), 184 - 194.

นวรัตน์ นิธิชัยอนันต์ และนภาพรรณ พัฒนฉัตรชัย (2561). การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนชายแดนไทย - กัมพูชา: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวบ้านโจรก. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 13*(46), 101 - 111.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กาฬสินธุ์: ตักศิลาการพิมพ์.

สนิทเดช จินตนา. (2562). *ความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานรากในการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย.* ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สายสุนีย์ จับโจร. (2561). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากระชังแม่น้ำโขงบ้านพร้าวใต้ ตำบลหินโงม อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารการบริหารปกครอง, 7*(2), 245 - 265.

เสรี พงศ์พิศ. (2552). *คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน.* กรุงเทพฯ: เจริญวิทยการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหงชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570).* กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์ และไพศาล บรรจุสุวรรณ์. (2558). ธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 3*(3), 271 – 283.

อภิชาติ มหาราชเสนา. (2551). *กระบวนการจัดการกลุ่มสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาบ้านธูปสมุนไพร ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

อัศม์เดชเดชา ปานท่าไข่. (2559). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดสมุทรปราการ.* วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

อินท์ชลิตา วัชรีจิระโชติ. (2556). การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า และกลุ่มผลิตผ้าไหม อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ, 2*(2), 47 – 63.

Barnard Chester I. (1970). *The Function of the Executive*. Cambridge: Harvard University Press.

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. 3rd ed. New York: Harper & Row.

Dale, Ernest. (1973). *Handbook of Person's Management and Labour Relation*. New York : McGraw-Hill.

Gulick, Luther, Lindon Urwick. (1937). *Paper on the Science of Administration*. Clifton : Augustus M. Kelley.

Hair, J. F. Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Koontz, Harold D. (1972). *Principle of Management*. New York : McGraw-Hill.